

Izhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
ob 10. uri dopolne.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciškanova ulica št. 6/1,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Oglaš: Prostor 1 mm x
55 mm po K 150. Uradni
razglaš, poslano ter no-
tice isti prostor K 2.—
Pri večjem naročilu
popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto 240, za pol
leta 120, za četrt leto
K 60, za mesec K 20.
Za Nemčijo celo leto K 312,
za ostalo tujino in Amerika
K 360.

Reklamacije za list
so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani
Franciškanova ulica št. 6/1,
Učiteljska tiskarna.

Turki, kmetje in Dr. Korošec.

LDU Zagreb, 11. jan. „Večer“
poroča iz Beograda, da so nekateri
komunistični poslanci izročili pred-
sedniku konstituantne pismeno zahte-
vo, da bi se sestavila parlamentarna
komisija, ki naj bi dognala, ali so
opravičeni koraki, ki so se storili
proti komunistom. Bivši minister dr.
Korošec je prišel v Beograd ter je
verjetno, da bodo radikalci stopili z
njim v pogajanja. Danes se je za-
slišel zopet pogajal z načelnikom ze-
mljoradniškega kluba, ki je končno
obljubil, da bo sklical klubovo sejo,
da o stvari odloči. Sodi se, da bo
jutrišnja sejo konstituantne otvoril
regent s prestolnim govorom. Re-
gent se jutri zjutraj vrne iz Saraje-
va v Beograd.

LDU Zagreb, 11. jan. „Naredno
Djelo“ poroča iz Beograda, da v ta-
mošnjih političnih krogih mislijo, da
bi Pašićeva vlada prav lahko poda-
la demisijo, ker je vstop muslimanov
v vlado postal problematičen. Dale
povzroča velike težave tudi vpra-
šanje popolitve finančnega mini-
strstva. Pašić je začel pogajanja s
poljedelci, iz njihovih kr-
doznava, da poljedelci niso voljni
sodelovati v vladi. Vesti o Protiću,
ki so se raznesle zadnje dni, niso re-
šenične. Protić gre samo za to, da
se izbere poslovniki, da bi moglo
vse stranke sodelovati v delu za
konstituantno.

LDU Beograd, 10. jan. Predsed-
nik demokratskega kluba, dr. Ljuba
Davidović, je obiskal ministrskega
predsednika Pašića. V parlamentar-
nih krogih se govori, da bo tekom
tedna gotovo rešeno vprašanje o iz-
popolnjenju rezerviranih ministrskih
portfeljev. Po naslednjih vestih iz
Sarajeva so člani Jugoslovanske
muslimanske organizacije različnih
mislili glede vprašanja vstopa v vlado.
Poleg tega pa muslimani zahte-
vajo še za svojo organizacijo tri
portfelje ter poverjenišvo za agrar-
no reformo v Sarajevu. Za ministra
bogočastja bodo kandidirali efendi-
jo Korkuta. Ni veliko upanja, da se
jim izpolnijo vse zahteve. Za danes
so pričakovali v Beogradu, da pri-
dejo muslimanski poslanci. Kolikor
je dosedaj znano, še niso prišli. Da-
nes se je govorilo, da se je Pašić
zopet pogajal z Avramovićem za
vstop v vlado.

Pašićeva večina sicer obstoji,
ampak dovolj trdna ni. Največ pre-
glavice mu delajo demokrate, kate-
rih po stari navadi nikdar ni v Bel-
grad. Oni so raje doma. Vzrok te
nediscipline nepoučenim krogom ni
znan. Turki kot dobri trgovci pa te
vzroke poznajo in hočejo seveda iz
permanentne odsotnosti velikega
števila demokratskih poslancev ko-
vati svoj politični kapital. Zato se
ne morejo s Pašićem tako lahko ze-
diniti glede cene. Ker so mu Turki
predragi, zato išče Pašić zveze pri
kmetih, če bi bilo tam kaj ceneje.
Pa bo težko kaj, ker so se kmetje
navadili med vojno tudi na politič-
no draginjo.

Če pa ne bodo pomagali ne Tur-
ki ne kmetje, se bo obrnil Pašić na
dr. Korošca. Dr. Korošec ni proti-
ven vstopu v vlado, ampak on ne
mara biti tam, kjer so slovenski de-
mokrate. Zato se on s Pašićem ne
bo nič dogovoril. Tega ne bo storil
še zaradi tega, kar dobro ve, da
Pašić njegov dogovor s Protićem
ni neznan. Pašić, Protić in dr. Koro-
šec — to so trije kralli, ali če raje
hočete: trije ljudski komisari. Ne
verjame pa drug drugemu nič.

Finančnega ministra iščejo!

LDU Beograd, 10. jan. Na včeraj-
šnji seji ministrskega sveta je vpra-
šal Pašić zastopnika Demokratske-
ga kluba, kaj je z vprašanjem demo-
kratskega kandidata za finančnega

ministra. Demokratski klub še ni
določil kandidata. Ponudili so ta
portfelj dr. Veljkoviću, ki ga je pa
odklonil. Ravnotako ga je odkloni-
l tudi dr. Voja Marinković, ki zahte-
va od kluba, da se določi anketa, ki
bo ugotovila krivce v subotični aferi.
Najbolj gotovo bo kandidiral za
finančnega ministra dr. Kosta Vo-
manudi. Demokratski klub je za da-
nes ob petnajstih napovedal sejo, na
kateri bi se volil kandidat za finanč-
nega ministra. Ker pa na sejo ni pri-
šlo zadostno število poslancev in
ker je električna luč v parlamentu
odpovedala, se je seja odgodila.

Da se ne najde niti en mož, ki bi
hotel prevzeti državne blaginje v
svoje varstvo, to je naravnost pre-
senetljivo. Dr. Veljković, ki nam je
zamenjal krono 1:4, je odklonil. Ra-
vno tako odklanja to častno mesto
dr. Voja Marinković, zaradi zgre-
bene subotičke afere. Iz Subotice je nam-
reč šla pred poldrugim letom ogro-
zna množina živih na Madžarsko
pod firmo nekega društva, čezar vo-
diti član je bil dr. Voja Marinković.

Rudarski štrajk v Trbovljah — končan!

Pokrajinska vlada za Slovenijo
je razposlala sinoči sledeče obve-
stilo:

„Danes dopoldne se je zgledala
pri vodji deželne vlade in pri njeve-
jeniku za socijalno skrb deputacija
rudarjev in je izjavila, da se rudarji
danes ob 22. uri povrnejo na delo.
Isto so soglasno sklenili rudarji na
shodu, ki se je vršil danes ob 17.
uri v Trbovljah. V Kočevju so ru-
darji nastopili delo ob 14. uri.“

Po dolgotrajnih pogajanjih med
delavci, družbo in vlado je prišlo
končno pod pritiskom vlade ven-
darle do „sporazuma“. Ne do prave-
ga sporazuma, do kakoršnega se
pride potem mirnih pogajanj, am-
pak do prisilnega sporazuma, ki je
diktiran od zgoraj. Zato ta spora-
zum tudi ne bo trajen, ako se v
pavzi, ki je nastopila vsled vladnega
pritiska, ne doseže trajnejši spora-
zum.

Kakor smo že rekli, je „spora-
zum“ prisilen, ne pa dosežen v so-
glasju z obema spornima strankama.
Prisilni sporazumi ne veljajo mnogo.
Oni imajo že v sebi kaj bodočih ne-
sporazumov in novih bojev, ker no-
bena stranka ni izšla iz boja zado-
voljna. Zato mora biti prva skrb ti-
ste komisije, katero je ministrstvo
odredilo za preiskavanje vzrokov
nesoglasij med družbo in med ru-
darji in za vzpostavitev boljšega spo-
razuma med družbo in delavstvom,
da končno ugotovi vse materijalne
vzroke nesporazumov in nesoglasij.

Da se doseže ta cilj, pa mora
družba na vsak način dovoliti vno-
gled v svoje knjige. To je nedo-
ljiva potreba, brez katere ne bo šlo,
pa naj družba napravi kar hoče.
Družba se bo sicer branila, kar se
bo mogla, ampak drugače ne gre.
To ji tudi ne bo težko, vsaj ima čis-
to gotovo že od prej dvojne knjige:
ene za davkarje, druge pa za sebe.
To je stara dunajska praksa! Zato
mislimo, da bodo sami montanistič-
ni izvedenci v tej komisiji mnogo
premales koristili, ampak bo treba
pritegniti na pomoč tudi trgovske
in knjigovodske strokovnjake. To
je naše pohlevno in skromno mne-
nje, katero se seveda ne bo vpošte-
valo, ker naš list nima dovolj vpli-

Ali je on sam osebno tudi pri tisti
čisto navadni „prajstrajbariji“ priza-
det ali ne, se ne ve. Po belgrajski
navadi se v takih slučajih sicer
skliče preiskovalna anketa, ki pa
krivcev nikdar ne dožene, ker se
sploh nikdar ne sestane! Za to že
skrbi „Zlatica“!

Prav posebno pa opozarjamo na-
še čitatelje na konec zgornje depe-
še: Električna luč je ugasnila...
Za...!

Za ohranitev miru v Južni Srbiji.

LDU Beograd, 11. jan. Na današ-
nji ministrski seji so razpravljali o
ukrepih, ki so potrebni za ohranitev
miru v južni Srbiji.

To velevažno vest nam poročajo
iz Beograda danes že v tretjič! Clo-
vek bi mislil, da je ena seja dovolj,
da se pride do sklepa, kako se naj
na jugu napravi red. Pa ne! Jutri
bo še ena. Čisto gotovo.

va, da bi kaj takega izsilil. Ampak
če se to ne bo napravilo, potem so
po našem mnenju vse komisije za-
stojni!

Razprave o mezdah rudarjev v
Velenju in v Trbovljah bodo do-
daljane. Sistem, ki je uveden v dr-
žavnih rudnikih, je čisto drugačen,
kakor plačilni sistem v Trbovljah.
Trebalo bi mnogo potrpljenja in mno-
go računanja, predno se bo oboje
urenilo in dovedlo na isto podlago.
Gotovo je pa že danes, da bo imela
ta dolgotrajna procedura eventual-
no za posledico — nove zapletljaj-
e, ako se bo reševalo to kočljivo vpra-
šanje enostransko v škodo delavcev.

Trboveljski štrajk je bil v prvi
vrsti čisto mezdno gibanje. Če je
bilo zraven tudi kaj politične prime-
si, kakor so to trdili razni meščan-
ski listi, o tem danes ne govorimo.
Ugotavljamo pa vnovič, da je celo-
kupno prebivalstvo stalo na strani
delavstva proti premogokopni druž-
bi, kar se gotovo ne bi bilo zgodilo,
če bi bili ljudje prepričani, da se gre
tu samo za kako protidržavno poli-
tično, ne pa za čisto gospodarsko
akcijo. Ljudje so videli številke in
so — sodili! Obsojenci v tej sodbi
pa niso bili delavci!

Jako nespretno je nastopila vla-
da na koncu štrajka. Celjsko okraj-
no glavarstvo je dalo namreč „iz-
gnati“ dr. Petakovića, tajnika rudar-
skega saveza, na jako nespretno na-
čin. Določilo je, da ga zeneza — ali
kakor se uradno reče: spremljata —
dva žandari v Beograd! To je po-
nesrečna misel. Če že hočete ljudi
izganjati, potem pokličite človeka,
ki je naš državljan, in mu recite, naj
se odpelje! Ako se temu povleče ne
pokori, potem je še vedno dovolj ci-
vilnih oseb na razpolago, ki tako
proceduro lahko izvrše brez velike
javne pozornosti. Če se je izgon g.
Petakovića v Trbovljah posrečil
brez neprijetnih incidentov, to goto-
vo ni zaslug vlade, ampak — treba
to pripisovati avdičnosti rudarjev, ki
se niso dali provocirati.

O upravičenosti štrajkov v dose-
go političnih ciljev bomo pa rekli še
svoje besedo.

Kriza v kovinski industriji.

Včeraj je prišla v Ljubljano de-
putacija kovinarjev iz cinkarne v
Celju. Izpovedali so, da je ravna-
telstvo cinkarne v ponedeljek pokli-
calo zaupnike k sebi ter zahtevalo,
da v štirindvajsetih urah sprejme-
jo predloge ravnateljstva, sicer bo
v četrtek tovarna ustavila obrat.

Med drugimi zahtevami je tudi za-
hleva ravnateljstva po odpravi apro-
vizacije in deloma kuriva.

Da je zahteva ravnateljstva za
delavce popolnoma nesprejemljiva,
kaže golo dejstvo, da bi n. pr. ože-
njeni delavec izgubil dnevno čez
30 K na zaslužku. Samci bi bili po

tej regulaciji dnevno oškodovani za
15 do 20 K.

Tajništvo „Zveze kovinarjev“ je
deputacijo predstavilo g. dvor. svet.
Pirnatu, kateremu so zastopniki de-
lavstva obrazložili položaj, ki bi
nastal, ako ravnateljstvo vztraja na
svoji zahtevi. G. Pirnat je obljubil,
da bo skušal zadevo urediti, če mo-
goče dovoljno, pripomnil pa je, da
je kriza v industriji na višku.

Prišli smo torej tako daleč, da se
delavcem, med katerimi je mnogo
takih, ki delajo v tovarni že po več
desetletij stavi 24urni rok ali delati
in stradati ali pa ne delati in se-
veda tudi stradati ter izgubiti even-
tualno vse v tovarni pridobljene
prave.

Dve leti že opozarjamo na krizo,
ki je v očigled brezumnega gospo-
darstva morala priti. In tudi stro-
kovnjaki, med katere spada tudi
dvorni svetnik g. Pirnat, so skušali
o pravem času z raznimi odredba-
mi preprečiti ali vsaj omejiti priha-
jajočo krizo. Pa bilo jih je premalo,
da bi na merodajnih mestih upošte-
vali njih opomine.

Vse govorjenje, pisanje, opomini
vse je bilo zastoj — državniki so
vladali lepo naprej, ter napravljali

iz vaških dogodkov državne afere,
vprašanja pa, ki lahko postanejo te-
meljem države res nevarna, je na
gospoda prezirala. Kakšen zločin nad
ljudstvom so zagrešili te vrste „po-
litiki“, je najbolj razvidno iz tega
našega primera.

Cinkarna v Celju izdeluje med
drugim tudi prah za barve. Cena te-
mu prahu je na svetovnem trgu 7
do 8 K kilogram. Ker pa cinkarna v
Celju sama izdelala toliko tega blaga
v enem mesecu, kolikor ga vsa Ju-
goslavija celo leto potrebuje, ga je
seveda treba izvažati. Ali kako iz-
važati, ako je cena na trgu 7 do 8
K kilogram, naša „kunština“ vlada
pa zahteva izvozne carine celih 12
K na kilogram? V tem tiči pač vsa
modrost naše carinske politike. Da
bo pa zadeva še bolj imenitna, naj
povemo še to, da je cinkarna last
države same.

Kdaj bo konec te komedije? Ali
naj v resnici postanemo narod pa-
stirjev? V kratkem se bo vršila dr-
žavna anketa, ki naj najde pot iz te
krize.

Dobro bi bilo, če bi vzeli oni, ki
bodo na to anketo poslani — bre-
zovke s seboj.

Razvoj socijalizma v Jugoslaviji.

(Dalej.)

Borba med levo in desno.

Pri samih nasprotjih ni ostalo.
Začela se je borba med desno in
levo. Na desnici je bila posledica
ministerijalizem in na levi boljše-
viška psihoza, puči in druge avan-
ture. Centrušaši in komunisti danes
neprestano varajo javnost, da je
razkol med socijalisti nastal vsled
ministerijalizma. To je navadno sle-
pilo. Razkol je nastal že davno, red-
nim v poletju 1918. leta, a ministe-
rijalizem se je pojavil 1. decembra
1918. leta kot posledica in ne kot
vzrok razkola. Razkol je nastal
vsled razlike stališč napram celi
vrsti naših socijalnih, ekonomskih
in političnih problemov in ne vsled
detajlnega, nevažnega in popolnoma
trenotnega vprašanja.

Odločitev v Beogradu.

Odločitev v boju med levo in
desno je prinesel Beograd. Po av-
strijskem polomu so skoro vsi urb-
ski socijalisti stali na čisto boljše-
viškem stališču. To moremo doka-
zati s celo vrsto govorov, člankov
in dokazov, pod katerimi so odni-
sani kot avtorji mnogi, ki se danes
odrekaajo boljševizmu ko Peter Kris-
tusu in se delajo ko da niso ne če-
sna jedli ne po česnu dišali.

Stališče komunistov.

Kakšno je stališče komunistov?
Kmal se izplača to ponavljati. Oni
smatrajo Jugoslavijo za zrelo za
proletarsko socijalno revolucijo.
Sedaj ni čas za „politiko drobiti“,
t. j. za socijalne in ekonomske re-
forme, nego je čas zrušiti cel kapita-
listični družabni red in na njegovih
razvalinah postaviti socijalistično
družabno zgradbo. Zato se mora de-
lavski razred pripravljati na oboro-
žen upor in ne za sprejemanje kon-
cesij s strani buržoazije. Dokler ni
delavski razred tako močan, da iz-
vrši oborožen upor, toliko časa
mora porabiti vsa sredstva za sabo-
tažo družbe in države in za vzdr-
ževanje nezadovoljnosti z vsemi se-
danjimi institucijami. To imenujejo
oni ohranjanje „revolucionarne
energije“ in pripravljanje socijalne
revolucije. Vsakdo, ki tega njihove-
ga stališča ne priznava, je „izda-
jalec“, „buržujski stražnik“, „pro-
te-revolucionar“, proti kateremu so
dopustna vsa bojna sredstva od la-
ži in kletve, pa do bojkota, batinanja
in ubijanja, vešanja in streljanja. To
stališče branijo z manjšo ali večjo
spretnostjo v vseh njihovih izjavah,
literaturi in žurnalistikah.

Stališče socijalnih demokratov.

Mi, socijalni demokrati, popolno-
ma nasprotujemo temu razumeva-
nju. Zastopamo stališče, da mora-
mo državo in družbo konsolidirati,
seveda ne na predvolnih kapi-
talističnih temeljih. Treba je iz-
vesti korenite — ekonomske in so-
cijalne reforme poleg najširje poli-
tične svobode, ustvariti moramo na
samo politično temveč tudi ekonom-
sko in družabno demokracijo. Zato
sino se zavzeli za agrarno reformo,
za socijalne reforme, za politično
demokracijo, za ureditev in konsoli-
dacijo države na teh osnovah.

Boljševiki so se trudili naše de-
lo kompromitirati. Razglasili so, da
je agrarna reforma v interesu be-
gov in veleposesnikov; uredba o
osemurnem delovniku so tolmačili
kot uredba proti osemurnem delov-
niku. Naše voditelje so razglasili za
politične malopridneže, ki prodajajo
delavski razred na ljubo minist-
rskim stolčkom.

Ta nečedna borba je rodila uspe-
he. Boljševiki so preslepili široko
delavske množice. Verovali so, da
jih bodo komunisti čez noč pripeljali
v obljubljeno deželo, kjer se čedita
med in mleko. Toda rezultat? Po-
večana reakcija, omejevanje držav-
ljanske svobode, militarizacija rud-
nikov, železnic, zapiranje delavskih
strokovnih organizacij in domov.

Razkol med komunisti.

Po vukovarskem komunističnem
kongresu je medtem že pričel pre-
vladavati maček kot posledica oma-
mljenja nepreračunanih fraz. — Vi
komunistični stranki se je pojavila
opozicija. Neodločna, nejasna in po-
polnoma negativna. Ve samo, česa
noče, toda ne ve pa, kaj hoče. Noče
več avantur, toda ni povedala kaj
hoče. Sai si še sama ni na jasnem.

Take negativne opozicije komu-
nistov so svetovni pojava. Imenuje-
mo jih z nedoločnim imenom: cen-
trunaše, ker stoji med nami, soci-
jalnimi demokrati (desničarji) in ko-
munisti (levičarji) v centru (sre-
di). Če niso ničesar drugega so ti-
pičen znak idealnega razvoja in ne-
odločnosti. Ne morejo ne na levo ne
na desno, temveč preinoteni stoje
in čakajo.

(Konec prih.)

Vpošiljite zaostalo naročnino za
„NAPREJ“, da se vam njega
pošiljanje ne ustavi.

Politične vesti.

+ Pred otvoritvijo konstituantne. Danes sta se sestala ministri predsednik Pašič in predsednik konstituantne dr. Ivan Ribar, da se dogovorita glede otvoritve konstituantne. — Kakor se nam javlja, dr. Leinež na ta sestanek ni bil povabljen.

+ Pridni tajniki. Tajništvo konstituantne bo nabralo točne podatke o številu in moči parlamentarnih klubov. Ti podatki se objavijo. — Drugod po svetu imajo navado, da parlamentarni tajniki poskrbijo za objavo parlamentarnih klubov in števil njihovih članov že v prvih dneh po konstituiranju parlamenta. Pri nas tega ni treba. Kod nas ima vremena. Če bi mi imeli parlamentarne tajnike, kot se spodobi, bi bil ljubljanski dopisni urad že večer dobil uradno poročilo, da se je g. Marcel Zoraga smoti odšel v Belgrad, tako bomo pa to velevarno vest zvedeli gotovo šele za Veliko noč!

+ Stockholm—Helsingfors—Lugano. Iz Helsingforsa prihajajo vesti o novih uspehih upornih kmetov zapadno in severno-zapadno od Kijeva. Mnogo kmetov se je priključilo ustašem, ki imajo topove in strojnike. Število upornikov črta na 26 tisoč. — Kakor se naši čitatelji še spominjajo iz leta 1914, je bila največja fabrika za častniške laži nekaj časa v Stockholmu. Potem se je začela konkurenca v Luganu, sedaj pa preli prekošči obe fabrike Helsingfors. Kadar se hoče kakšen list kaj zlagati o Rusiji in o razmerah v Rusiji, pa napiše iz Helsingforsa javljajo — — — Samo tiste magarce je treba najti, ki vse to verjamejo!

+ Socialno demokratična organizacija na Dunaju šteje danes okoli 130.000 rednih članov, med katerimi je 10.000 zaupnikov. V dveh letih se je število rednih članov povečalo za 100.000. Ženska organizacija je tudi temu primerno napredovala.

Mladinska organizacija je deljena v 32 skupin, od 10.521 rednimi člani. Lepa armada socialističnih borcev!

+ Čudni komunisti. Pred nekoliko dnevi so javili listi, da so zaplenili v Zagrebu v komunistični blaginji nad 700 tisoč kron. — To se sliši zelo neverjetno. Če bi bili v Zagrebu res komunisti, potem ne bi bili nihče našel v blaginji niti 10 K, iz česar sledi, da v Zagrebu ali ni komunistov, ali pa jim je kdo dejal v blaginjo denar tik pred preiskavo!

+ Skrajšava klerikalna politika. Socialni demokrati so avstrijsko republiko vodili ves čas od prevrata sem — in ne sami, temveč v koalicijski vladi — po najboljših potih, da ni ljudstvo že prve dni pomurlo od gladi in se skalo med seboj v krvavi anarhiji. Klerikali pa so nganjali najhujšo demagogijo, in so gospodarsko kritični položaj republike izrabljali v strankarske namene, tako da so pri zadnjih volitvah dobili večino glasov. Zabajljali so na »socialistično vladno«, češ da je ona kriva za slabe prehrane, nizke valute in velikih državnih deficitov. Nezavedna masa je tem lažem verjela in šla — na lim. Pa pogledimo v Avstrijo danes, ko vlada tam čista klerikalna Mayerjeva vladal! Kaj vidimo? Draginja horendno raste, valuta avstrijske krone rapidno pada, inozemskih kreditov ni nobenih več in klerikali znajo le še to, da dan in noč tiskajo ničvredne krone. Niti ene svoje obljube iz volilnega boja in niti enega upanja niso izpolnili klerikalni socialci. Njihova politika je popolnoma skrajšala. Državni deficit so danes narasli na mnoge milijarde! Klerikalna buržoazija je danes v svoji veliki laži razkrinkana in čaka jo obračun. Mayerjeva vlada že sedaj misli na demisijo... Položaj avstrijske republike je danes pač tak, — žal velika masa ljudstva tega še ne vidi jasno, — da kapitalistične metode ne morejo nikakor več pomagati, temveč edino le ustvarjajoča moč socializma.

univ. prof. dr. F. Veber iz cikla »Telo in duša« III. del: Brezčasna harmonija med duševnim in nedeševnim svetom.

Iz uradnih listov. »Uradni list« št. 2. prinaša imenovanja nekaterih slovenskih državnih nastavlencev, uredb o naseljevanju v Južni Srbiji, dodatne uredbe o opci državljanstva, uredb o postavljanju davčnih eksekutorjev in razglase raznih drugih javnih oblasti.

Spremembe pri državnem pravnikištvu v Ljubljani. Z današnjim dnem je prevzel vodstvo državnega pravnikištva v Ljubljani prvi državni pravnik g. Niko Dominico, ki je bil doslej v Celju. Dvor. svetnik z. Božidar Bežek je dodeljen višjemu deželnemu sodišču.

Razpis zdravniške službe. Zdravstveni odsek za Slovenijo razpisuje drugo mesto uradnega zdravnika za okoliš okrajnega glavarstva Maribor. Interesente se opozarjajo na tozadevni razpis v »Uradnem listu«.

Pobiranje državne trošarine za plin. Finančna oblast je ukazala, da mora trošarina za plin, ki je predpisana s pravilnikom za izvrševanje določil o državnih trošarinah na plin (Uradni list št. 345 iz leta 1920), pobirati plinarna. Trošarina na plin je treba plačevati od 20. septembra 1920 nadalje ter znaša ista 1 krono 60 vinarjev od vsakega kubičnega metra plina, ki se je uporabljal za razsvetljavo. Plin za kurjavo in pogon je trošarina prost. To se daie potrošnikom plina na znanje z dostavkom, da bo prihodnje dni pobiral uslužbenec plinarne trošarino za dobo od 20. septembra do konca decembra 1920 s posebnimi računi. Za dobo od januarja 1921 nadalje se bo trošarina na plin pobirala obenem z zneski za porabljeni plin. Potrošniki plina se opozarjajo obenem še na določilo v členu 112, točka 4 navedenega pravilnika, glasom katerega morajo račune hraniti tri mesece ter jih vedno na zahtevo pokazati trošarinski kontrolni.

Invalidi pozor! Na celjskem kolodvoru se sprejmeta dva železničarska upokojenca ali pa invalida v službo garderobierjev. Pogoj je fizična usposobljenost in znanje enega jugoslovanskega jezika. Mesečni zaslužek začne najmanj 250 do 300 kron. — Prosilci naj se osebno zgledajo pri načelniku postaje, ter s seboj prinesejo listino, s katerimi se je interesentom priznala pokojnina ali nezdolna renta.

K vltom v Volfovi ulici. Glasom policijske poročila so bile pri drznem vltom, ki je bil 10. t. m. izvršen v trgovino zlatine L. Černe, pokradeni naslednji dragoceni predmeti: 6 zapetnice v podobli zlatih verižic, 21 zlatih gumbov, 12 zlatih broz, 4 zlate ovratnice z biseri, 24 briljantnih prstanov, 12 parov zlatih uhanov, 54 zlatih prstanov z dragimi kamni, 21 zlatih medaļonov, 100 medaļonov, 9 parov briljantnih uhanov, 12 srebrnih dš. — Poročilo dalje pravi, da so storilci doslej neznanzi in niso mogli ugotoviti nobenih sledi. O vltomilcu manjkajo sploh vsaki, osebno podatki. Kriminalni organi so razvili obsežna poizvedovanja. Vsi obmejni kraji so bili v vltom obveščeni.

Po svetu.

— Uradniško gibanje na Nemškem. Nemška vlada je uredila plače vsem državnim uradnikom. Povšek plač znaša 2 in štiri petine milijarde. Davke bodo temu primerno zvišali.

Gospodarstvo.

Koliko je vredna 1 krona?

Ker nimamo več zlatih kron, zato je očitno, da se nam gre za vrednost naše papirnatne krone. Koliko je ta vredna?

Denar je vreden toliko, kolikor dobiš zanj blaga. Če dobiš za 1 krono 1 par čevljev, potem je tedi krona vredna 1 par čevljev. Če dobiš za 1 papirnatno krono 1 zlato krono, potem je vrednost papirnatne krone jednaka zlati kroni.

Tako je enkrat bilo, danes je pa stvar popolnoma drugačna.

Razmerje med vrednostjo papirnatnega denarja in zlatega denarja se določa na borzah. Dunajska borza za nas ni več merodajna, ker dunajska krona je ničvreden papir. Merodajna je za nas v prvi vrsti Švicar, ker tam imajo trdno in stalno merilo za vrednost vsega mogočega denarja. To merilo je švicarski frank, čegar vrednost v zlatu in papirju je enaka.

Po švicarski cenitvi je vreden zlatnik od 20 kron približno 500 kron. Ena zlata krona je torej vredna okoli 25 papirnatih. Ker je pa bila vredna ena papirnatna krona pred vojno toliko kakor ena zlata, zato je jasno, da je po sedanjih cenah vredna samo petindvajset del prejšnje vrednosti z ozirom na veljavo zlata.

Cene blaga so se pa zvišale tudi z ozirom na zlato. To se pravi: če si kupil prej za 20 kron v zlatu 1 par čevljev, moraš danes dati mnogo več za isto blago, ker je blaga manj, in sicer približno še enkrat toliko. Z ozirom na kupovno moč je torej sedanja papirnatna naša krona jednaka petdesetemu delu predvojne krone, torej ena krona je en krajcar.

To činjenico nam potrjuje vsakdanja izkušnja. V Ljubljani velja 1 liter mleka 6 kron jednako 6 krajcarjev nekdanj. Liter

vina velja 28—32 kron jednako 28—32 krajcarjev nekdanj. Kilogram krompirja velja 2—3 krone jednako 2—3 krajcarje nekdanj.

Takih primerov najdemo lahko še mnogo.

Res pa je, da to razmerje še ni na celoti izenačeno. Stanovanja n. pr. so mnogo cenejša. Za stanovanje, ki velja danes 800 kron letno, se ni plačevalo nikdar samo 8 goldinarjev na leto. Temu so seveda vzrok stanovanjske naredbe.

Poglejmo sedaj razmerje pri plačah. Uslužbenec, ki ima mesečno 3000 kron, prejema pravzaprav 30 goldinarjev mesečne plače. Za 30 goldinarjev se je dalo nekdanj, ko je veljalo mleko liter 6 krajcarjev in krompir 2 krajcarja kilo, za silo že živeti. Pa kaj, za silo — čisto dobro je šlo. Ko je prišel pesnik Simon Jenko okrog leta 1865, v Kranj kot odvetniški uradnik, je imel mesečne plače samo 12 gl., ki se je pozneje povisala na celih 20 gl., in vendar je mogel pokaditi dnevno po 15 viržink! Za hrano je plačal 6 gl. na mesec po naše 600 kron, kar se v resnici tudi danes v Ljubljani plačuje.

Ali ne bi bilo torej praktično, če bi mi naše krone zamenjali v krajcarje, da se izognemo tem visokim številkam, na katere smo se privadili v zadnjem času?

Po naših mislih je za delavca in uradnika to vse eno. Ni pa vse eno za banke. Banke in denarni zavodi pravijo, da hočejo živeti dalje kot posamezen človek. V teku časa bo pa blaga vedno več na razpolago. Razmerje med razpoložljivo količino blaga in obstoječo množino kron se bo torej izpremenilo na korist krone, da bo več vredna, ker bo na eno krono odpadla večja množina blaga. Kakor hitro se bo pa to zgodilo, bodo začele plače iti nazaj; češ: da je vse postalo cenejši, Za delavca bo vedno tako ostalo, da bo prejemal za svoje delo le toliko, kolikor potrebuje za življenje. Ali potrebuje potem več ali manj in če dobi toliko, da lahko pokrije tudi večje potrebe, to je pa odvisno od — organizacije!

— Ustanovitev komunalne banke v Ljubljani. Obiskovalec mestne galerije nam piše: V sinočnji seji občinskega sveta ljubljanskega je bil na razpravi občinskega svetovalec sodr. Kocmurja samostalni predlog za ustanovitev komunalne banke v Ljubljani. Predlog je utemeljeval sodrug Kocmur kratko in jedrnat. Ugovarjal ni nihče, kar je pač najboljši dokaz, da je banka potrebna. Predlog je odkazal župan finančnemu odseku, da izdela statut za banko. Mnogi so mislili, da bo predlog natekel na odpor, češ, župan in podžupan sta udeležena pri ljubljanski kreditni banki, pa ne bodeta pustila, da bi tej delala komunalna banka konkurenco. Pa so se uredniki pesimisti, ker misel je zdrava in se jej ne da oporekati. Seveda komunalna banka še ni ustanovljena, če ima zadevo v rokah finančni odsek; zato bo pa treba paziti in drezati, da Kocmurjev predlog ne zaspi spanje pravičnega ljubljanskega finančnega sveta bo gotovo napel vse sile, da prepreči ustanovitev komunalne banke, ki bi znatno skrčila profite, kateri se sedaj stekajo v žepu privatnih spekulativov. Mestna občina ljubljanska je do vrata v dolgovi, da komaj diha; če bi imela banko, bi bila lahko prosta, pa še ostajalo bi kaj za koristne naprave. Ideja banke ne sme zaspati — postati mora čim prej meso!

Kulturni vesnik.

Gostovanje umetniškega gledališča. Včeraj je prvi večer gostovalo moskovsko »Umetniško gledališče« na ljubljanskem gledališkem odru. Uspeh je bil popoln. Občinstvo je navdušeno aplaudiralo. Na koncu predstave sta dva člana ljubljanske dramske ruske družbe pozdravila goste in izročila gospoj O. L. Knipper-Cehovi šope cvetlic in g. V. J. Kačalovu zelenjavorjev venec s slovenskimi travkovi. — Danes igrajo J. D. Singunčeva dramo v štirih dejanjih »Jesenske gosli«.

Redoljub iz Amerike. Veselo igra s petjem v treh dejanjih. Spisal R. Dobovišek. Pevske točke uglašil C. Pregelj. Celje 1920. Samozaložba. — Rojak iz Amerike se vrne v domovino, vaščani se pripravljajo na časten sprejem, z zamenjavo imena sprejmejo nekoga drugega, ki ima isto ime, kmalu dospe pravi Amerikanec, spozna prevaro, in spozna tudi, da je bil oni prejšnji Amerikanec pogrešen sin, tega zaroče in konec je vsega. Prav po ameriški pisatelji skuša doseči z raznimi dovpti, šalami in resničnimi burkami »veselost« vse igre; deloma so mu to posreči, deloma ne. Stvar je pisana bolj za dihetantske odre, na katerih bo tudi — kakor menim — uspešna; za mestne ali večje odre pa ni nikakor primerna. Zlasti pevске točke so slabe; bolje bi bilo na vsak način, ako bi jih pisatelj izpustil — delo je kvarilo. — Sicer pa še enkrat: Za podeželne odre je namenjeno, tu naj se tudi igra.

Sport.

Smuške markacije. Koncem tega tedna začne »Sportna zveza« z predpripravljeni za smuške markacije. Iste se bodo osredotočile na Podkloko z izhodiščem Mrzli Stanece. Markacije bodo ta kraj kjer, je tudi možnost prenočišča spojitve z Mojstrano, Bledom, Bohinjsko Belo, Bohinjem, Rudnini Poljem in Srednjo vasjo. Nadalje se bodo napravile ob ugodnih razmerah markacije tudi v Karavankah, Savinjskih ter Kamniških planinah. Ruto določijo znani zimski sportniki Badjura s pomočjo domačih gospodarjev tako, da bodo iste gotovo najugodnejše izbrane. Vsaka izgotovljena markacija se bo posebej objavila. — Sportna zveza.

Sankališče v Bohinju, ki se je za Božične praznike in Novo leto vsled preobito zapadlega snega kakor tudi radi tega, ker je bil sneg suh in mokast moglo le za silo osnažiti, se je z nastopom južnega vremena popolnoma izdelalo ter ima sedaj pravilno obliko v ravni črtah, kakor tudi pravilno izdelane okope na ovinkih. V sedanjem stanju nudi to umetno izdelano sankališče prvovrsten užitek. Vsakokratno stanje sankališča se bo posebej objavilo v posebnih vremenskih poročilih.

Dopisi.

Celje. Boj za življenjski obstanek pekarskih pomočnikov v Celju, je dne 4. januarja povzročil veliko senzacijo. Pekovski mojstri so zahteve pomočnikov svoječasno odklonili ter izjavili, da ne morejo dati poviška, češ, da so preveč obdavčeni. Odklonitev poviška je podpisana od treh oseb v imenu vseh mojstrov. Nato so se pekovski pomočniki obrnili na vlado za posredovanje. Dež vlada je razpisala na 4. jan. sestanek, katerega se pa gospodje niso udeležili, dokler niso dobili ponovno povabilo od nadkomisarja g. drja Mraka. V sled tega se je dopoldne pogajanje razbilo in se nadaljevalo popoldne pri mestnem magistratu. G. Janič kot vodja pekarskih mojstrov je izjavil, da nima pravice se pogajati. Pač smešnot! Isti gospod, ki je dal podpis na odklonilno pismo, je izjavil, da nima pravice ter da ne pripozna organizacije, ker mojstri tudi niso organizirani. (Po mnenju g. Janiča so gospodje samo takrat organizirani, ko gre za izkoriščanje delavstva.) Tako se je pogajanje zopet razbilo, a se je zvečer v pisarni kolektivne zadruge nadaljevalo v navzočnosti vseh pekarskih pomočnikov in mojstrov. Sedaj pa g. Janič ni vedel več pravega izhoda, kako bi pogajanje zavlekel, zato je zahteval naenkrat pomočniški zbor, rekoč, da edino tisti bi bil upravičen se pogajati. Nato je s. Leskosek, ki je vodil pogajanje za pomočnike, povzel besedo ter gospode temeljito podučil, da ne gre tukaj za formaliteto, v kakšni obliki nastopimo ter poudarjal, da je ta zahteva danes protikončna, ker pomočniški zbori se ne volijo pri pogajanjih glede mezd, temveč pri pomočniškem shodu, ki ga prvič skliče obrtna ozir. kolektivna zadruga na povabilo obrtne oblasti. Navzoči zadrugi tajnik je izjavljajo s. Leskosek potrdil in nameravati manever g. Janiča odklonil. Nata je g. Janič skušal navzoče mojstre terorizirati, da naj organizacije ne priznajo, ker je po njegovem mnenju politična. (Seveda zavezniki dr. Koroščeve politike smatrajo strok. org. za politične.) Sodrugi Leskosek je zahteval od mojstrov, da glasujejo za pripoznanje organizacije ali pa, da pokažejo odkrito sovraštvo delavcem. Nato so vsi glasovali za priznanje organizacije. G. Janič je pa jasno pokazal sovraštvo delavcem ter popolnoma pozorel s svojo klerikalno mahinacijo.

Celje. V tovarni g. Weston imamo dva vročevrtna in priganjača. Pryemu, ki je predelavec, je ime g. Polanar. Mož se hvali, da bi on sam toliko naredil, kakor šest delavcev skupaj in se silno leži, če se ni moglo vsega narediti, kar si je on domislil. Drugi, g. Wohlgemut, pa vedno grozi, če mu ni kaj povšeč, da bo kot obratovodja dal tovarno kratkomalo za 14 dni zapreti. Nam se le čudno zdi, da bi nas delavec že vsakdo, ki se malo več zdi, sikaniral po nedolžnem. Naj si omenjena gospoda vzameta to k sreči, sicer se bom, če mi nalezli njune vročevrtnosti. — Več delavcev.

Dvor-Jama. Dne 3. tm. so tukajšnji nazi klerikali in samostojni veljaki zopet enkrat pokazali, koliko jim je za delavce in druge reveže. Tega dne se je namreč delilo nekaj zemlje. Seveda so jo dobili sami taki ljudje, ki imajo že vsega zadosti, n. pr. J. H., gostilničar in veleposestnik in še več drugih takih, ki imajo vedno dosti žita na prodaj. Pri delitvi smo jih videli te veljake, kako so se prepirali in izpodirali reveže. Mi delavci seveda nismo bili ničesar deležni, ker naši žledolci ne preneso polni nobene salate in druge zelenjave. Dosti je tudi takih delavcev, ki nimajo nobene stalne službe in niti pidi svoje zemlje, toda kopico nepreskrbljenih otrok, ki niso še za nobeno delo. Tudi teh se nihče ne usmili. Prosim vsled tega merodajne faktorje, da zadevo o delitvi zemlje preiščejo. — Pri tožiti se moramo tem potom tudi nad našo pošto. Naša pošta se nam največkrat izgubi, če se pa ne izgubi, pride pa po 3 do 4 dni prepozno. Ne vemo, kje tiči vzrok, upamo pa, da nam naša pošta ta nedostatek takoj odpravi. — Delavec.